

Д. Кабалевського, відомого композитора і на той час уже немолодої людини. Його "свята к музице любовь" надихнула на роботу в середній школі. Загальна налаштованість суспільства не дає підстав для оптимізму щодо появи хоча б невеликої групи музикантів чи інших фахівців, спроможних здійснити новітній "похід у народ". Оптимізму додає наявність інших шляхів реалізації цього напрямку, оскільки поки що може здійснюватися підготовчий період запропонованого проекту на рівні теоретичних розробок, обґрунтувань, обговорень і дискусій, практичних напрацювань. На Сході кажуть, що найдовша дорога починається з першого кроку. Треба лише робити ті кроки, а не чекати часів, коли з'являться передумови для реформ. Саме щоденні кроки, постійні зусилля і створять належне підґрунтя для усвідомлення запитів на зміни більшістю суспільства.

Потреба у масштабних комплексних змінах, які засновник "Римського клубу" А. Печчеї називав "людською революцією" [5, 35], є однією із планетарних, і вона стає дедалі нагальнішою і гострішою. Від її реалізації залежить майбутнє нашої цивілізації. Історія людства всіяна актами невизнання пророчих слів, які адресувалися нашим попередникам і нам; вони, слова, доволі часто були неприємними, оскільки будили сумління; натомість людство обирало Зло у привабливих оболонках. Тому й побачив Художник невтішну картину, поглянувши на свій народ і людство: "жодного корисного добровчення не мають; перебувають у духотемряві, істинного духосвітла не вловлюючи" [4, 194]. Як бачимо, Є.Пашковський теж у розпачі веде мову про потребу людської революції, яка має стати глобальною. І тут музика, використовуючи свій гуманістичний і гуманізуючий потенціал, здатність впливати на найглибші шари психіки людини, може долучитися до реалізації цього всеохопного завдання.

Література

1. Відкритий лист музикознавцеві Ю. Чекану / Музика. – 1994. – №4. – С.12.
2. Калабро К. Поезія, так би мовити... / К. Калабро // Всесвіт. – 1997. – №11. – С.174-181.
3. Лильо Т. Об'єктивація зла, або Змішені акценти віртуальної людини / Т. Лильо // Всесвіт. – 1998. – №2. – С. 104-109.
4. Пашковський Є. Пір'яні леви / Є. Пашковський // Сучасність. – 2012. – № 9. – С.144-200.
5. Печчеї А. Человеческие качества / А. Печчеї. – М.: Прогресс, 1980. – 312 с.

References

1. Vidkrytyi lyst muzykoznavtsevi Yu. Chekanu // Muzyka. – 1994. – № 4. – S.12.
2. Kalabro K. Poeziia, tak by movyty... / K. Kalabro // Vsesvit. – 1997. – № 11. – S.174- 181.
3. Lylo T. Obiektyvatsiia zla, abo Zmishcheni aktsenty virtualnoi liudyny / T. Lylo // Vsesvit. – 1998. –№ 2. – S. 104-109.
4. Pashkovskiy Ye. Piriani levy / Ye. Pashkovskiy // Suchasnist. – 2012. – № 9. – S.144-200.
5. Pechchei A. Chelovecheskie kachestva / A. Pechchei. – M.: Progress, 1980. – 312 s.

УДК 78.01:371.132

Косінова Олена Миколаївна
кандидат педагогічних наук,
заслужена артистка України, доцент
кафедри режисури Національної академії
керівних кадрів культури і мистецтв
e-mail: kosinova@meta.ua

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК АКТУАЛЬНИЙ НАПРЯМ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ МИСТЕЦТВ

У статті розкривається поняття естетичного виховання студентів як цілеспрямованого і планомірного процесу: формування естетичних понять, смаків та ідеалів, ставлення до професії, природи, мистецтва, суспільства, побуту, спілкування, взаємовідносин, а також розвитку творчого компоненту професійної діяльності за законами краси та емоційної чуйності. Цей процес передбачає набуття студентами естетичних знань і формування у них відповідних переконань, потреб, інтересів, звичок, навичок і вмій.

Ключові слова: естетичне виховання, творча діяльність, естетичний ідеал, естетичний смак, естетичні почуття.

Косинова Елена Николаевна, кандидат педагогических наук, заслуженная артистка Украины, доцент кафедры режиссуры Национальной академии руководящих кадров культуры и искусств

Эстетическое воспитание как актуальное направление подготовки студентов высших учебных заведений искусств

В статье раскрывается понятие эстетического воспитания студентов как целенаправленного и планомерного процесса: формирования эстетических понятий, вкусов и идеалов, отношения к профессии, природе, искусству, обществу, быту, общению, взаимоотношениям, а также развития творческого компонента профессиональной деятельности по законам красоты и эмоциональной отзывчивости. Этот процесс предполагает приобретение студентами эстетических знаний и формирование у них соответствующих убеждений, потребностей, интересов, привычек, навыков и умений.

Ключевые слова: эстетическое воспитание, творческая деятельность, эстетический идеал, эстетический вкус, эстетические чувства.

Kosinova Elena, Candidate of Pedagogical Sciences, Honored Artist of Ukraine, assistant professor of directing the National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts

Aesthetic Education as Actual Training Direction of Arts High School Students in Information Society

Students aesthetic education is a focused and systematic process of aesthetic concepts, tastes and ideals formation, their attitude to the profession of artist, nature and art, to society and life, to communication and relationships, to developing of creative component of professional activity according to the laws of beauty and emotional and sensory responsiveness to the beautiful and ugly...

Aesthetic education forms students understanding of beauty, aesthetic taste and high aesthetic ideals develops the need to keep beautiful and confirms the desire to make a beautiful life, to form it, as Karl Marx pointed out, "also according to the laws of beauty". Aesthetic education allows students form the ability to see the highest ideal of beauty in Motherland service, in consolidation for peace and security of nations.

The main objectives of student's aesthetic education are:

- * Formation of right understanding of beauty in our life, in studying, literature and art;
- * Development of pupils' skills to assimilate beautiful and ugly, softy and base, heroic and unseemly, comic and tragic, harmony, symmetry, proportion, rhythm, measure in reality and art;
- * Formation the need of constant communication with beautiful, the intolerance to the ugly in any of its manifestations, development skills to manage their feelings;
- * Development of students aesthetic tastes, the formation of really worthy aesthetic ideal and the ability to see the beauty of their further work for the prosperity of Motherland;
- * Improvement the artistic literacy, knowing the national and world cultural heritage, contemporary art; formation needs of artistic self-development; formation needs, skills and abilities aesthetic and artistic creativity; providing methodological and theoretical readiness of graduates to provide aesthetic education for their pupils.

The main principles of aesthetics are the base of the development of strategy and tactics of student's aesthetic education. Aesthetics reveals the nature of the aesthetic in life and art learns the basic principles of aesthetic development of the world, explores the aesthetic laws of personality.

Different assessments, tastes, views form the aesthetic sense. With the aesthetic ideas and ideals, they are the subjective aspect of aesthetic development of the world and make aesthetic consciousness of personality. It is a subjective reflection of the objective world and at the same time it is a way of essence aspect of real world cognition – its beauty. While revealing the structure and function of aesthetic consciousness, aesthetics determines the formation of aesthetic feelings, evaluations, tastes, ideals.

Creation of aesthetic conditions provides pedagogical activity of subjects and objects of education process in terms of aesthetics requirements. Thus, the teaching-material, institutional, moral, psychological, aesthetic and hygienic conditions naturally determines the effectiveness of the aesthetic education of students. So, the process of formation in high school the future specialist with professional, moral, aesthetic, psychological qualities provides through the purposeful work. Aesthetic education is considered as one of the most important trends in the implementation of the tasks of the national higher education.

Important role in ensuring the effectiveness of training and students aesthetic education plays a creative use of relevant international experience in processes of creative young people training.

Principles of education are leading pedagogical theses and reflect the requirements of laws and regularities of educational process. The most general regularity of aesthetic education is natural pedagogical process dependence on the requirements of modern information society.

Training of specialists in arts high school naturally depends on the policy and ideology of the state governing. Aesthetic education in the information society naturally depends on a combination of objective and subjective environmental factors that promote or inhibit the development of personality. Unity and interconnection of education and personal development are the regularities of aesthetic education process. Interconnection of regularities (laws) and principles is difficult. Specific principles may reflect the requirements of one law, some part of law or requirements of the interaction of several laws. Set of principles determines the focus, content, organization and methods of the educational process in high school. Understanding the nature of principles allows consciously and creatively solve problems of education, organize educational activities, reasonably implement it and confidently reach the goal of education.

There are some basic principles in the system of students education: feasibility and interconnection with life; education in creativity process, learning and extracurricular work; education in team and through team; individually differentiated approach to pupils; combination of reasonable insistence to student with respect to him; relying on the positive in personality and in team; unity and continuity of pedagogical influences. Principles allow educational activities comprehensively, consistently and skillfully. As the primary pedagogical positions, they regulate the use of tools, methods, techniques and forms of work and serve the objectives of student's aesthetic education.

Teaching and learning process has significant opportunities for students aesthetic education. Penetrating to the essence of objects, processes and phenomena that are learned, pupil perceives also the inherent aesthetic qualities. K.Ushynskyy said: "Any science has more or less an aesthetic element, which transferring to students each mentor must have in mind".

Keywords: pedagogical communication, training, extracurricular work; organize educational activities, creative, aesthetic education.

Естетичне виховання студентів спрямоване на формування у майбутніх фахівців розуміння прекрасного, на розвиток творчих здібностей, потреб, навичок і вмінь зберігати і вносити прекрасне, красиве, піднесене, героїчне в життя. Особливістю естетичного виховання є безпосередній вплив на почуттєву і розумову сфери людини як предметів і явищ середовища, так і творів літератури і мистецтва. Саме естетичне виховання формує у студентів уміння бачити вищий ідеал прекрасного в служінні Батьківщині. Відтак, актуальність дослідження основних напрямів естетичного виховання студентів вищих мистецьких навчальних закладів не викликає заперечень та становить мету нашої розвідки.

Суттєвий вклад у розкриття сутності естетичного виховання зробили А.Луначарський, А.Макаренко, В.Сухомлинський, Н. Киященко, М. Таборідзе, В. Моляко, С. Русова, К. Ушинський, А. Шевчук, Є. Фльоріна, Г. Григор'єва та ін. Так, А.Луначарський у характеристиці сутності виховання величезну увагу приділяв власній активності особистості в опануванні моральністю. В.Сухомлинський, розроблюючи теорію виховання, обґрунтував необхідність цілісного підходу до всебічного розвитку особистості.

Структура виховного процесу передбачає наявність чітко визначених виховних цілей. В умовах ВНЗ виховний процес спрямований на: формування цілісної особистості майбутнього фахівця – спеціаліста визначеного профілю; патріотичне і творче виховання студента – справжнього громадянина Батьківщини; формування високих моральних якостей; гармонійність розвитку інтелектуальної, почуттєвої, вольової і фізичної сфер особистості; естетичне виховання і розвиток здібностей щодо естетично-художньої творчості; мотивацію самовиховання і формування готовності виховувати учнів тощо. Головна особливість естетичного виховання – вплив на почуттєву сферу особистості.

Систему основних принципів виховання студентів складають: доцільність і зв'язок з життям; виховання у процесі творчої діяльності, навчання і позанавчальної роботи; виховання у колективі і через колектив; індивідуально-диференційований підхід до вихованців; поєднання розумної вимогливості до особистості студентів з повагою до нього; спираючись на позитивне в особистості і в колективі; єдність, і спадкоємність педагогічних впливів. Принципи дозволяють проводити виховну діяльність комплексно, злагоджено і уміло. Як початкові педагогічні положення, вони регулюють процес використання засобів, методів, прийомів і форм роботи і сприяють виконанню завдань естетичного виховання студентів ВНЗ.

Основними завданнями естетичного виховання студентів ВНЗ є:

- * формування у студентів розуміння прекрасного у житті, навчанні, у літературі і мистецтві;
 - * розвиток у вихованців вмінь правильно сприймати прекрасне і бридке, піднесене і низьке, героїчне і непристойне, комічне і трагічне, гармонію, симетрію, пропорцію, ритм, темп, міру у явищах дійсності та мистецтва;
 - * формування потреби постійного спілкування з прекрасним; виховання нетерпимого ставлення до бридкого у будь-яких його виявах, розвиток навичок керувати своїми почуттями;
 - * розвиток естетичних смаків студентів, формування в них гідного естетичного ідеалу та вміння бачити красу творчості;
 - * удосконалення художньої грамотності, ознайомлення з національною і світовою культурною спадщиною, з сучасним мистецтвом;
- формування потреби художнього саморозвитку;
- формування потреби, навичок і вмінь естетично-художньої творчості; забезпечення методичної і теоретичної готовності випускників ВЗО проводити естетичне виховання підлеглих у подальшій роботі та ін.

Естетичний смак пов'язаний зі сприйняттям предмета, явища чи твору мистецтва в їх цілості. Сприйняття і оцінка при цьому виступають в єдності. Оцінка визначається естетичними орієнтаціями

особистості. Естетичний смак надає можливості більш тонко, диференційовано і об'єктивно оцінити естетичну вартість явища або предмета. Естетичний смак характеризують почуття міри, гнучкість і стійкість оцінок, широта сприйняття. Естетичний смак розвивається, удосконалюється, тобто він залежить від всього комплексу знань і усіх факторів розвитку особистості. Збочення смаку виявляються частіше всього у двох формах: міщанстві й естетстві (снобізмі). Розвинений смак є завжди чуйним і вимогливим до гармонії форми і змісту і явищі чи предметі. Висновком всієї роботи має бути формування естетичного ідеалу. Естетичний ідеал є найбільш загальне уявлення про прекрасне (вищу ступінь досконалості) у природі, суспільстві і людині, яке сприймається як мета. Відтак, естетична свідомість виступає у вигляді двох основних структурних компонентів: естетичного ідеалу, який висловлює сутність світоглядної сфери свідомості, і естетичного смаку, який є ядром розумово-емоційної сфери естетичної свідомості.

У межах педагогічного процесу ВНЗ відбувається взаємодія між вихователями – суб'єктами естетичного виховання і вихованцями – об'єктами виховання. Педагогічними суб'єктами є викладачі, керівники закладу освіти, працівники соціально-культурної сфери, діячі мистецтв тощо. З позицій суб'єкт-суб'єктного підходу, специфічним для об'єкта виховання – студента – є одночасна наявність у нього властивостей суб'єкта виховання. Педагогічний процес характеризується наявністю наступних взаємопов'язаних сторін: формуванням естетичної свідомості, розвитком потреби та вміння будувати своє життя за законами краси, утвердженням ідеалів краси в труді, побуті, в природі, житті. Важливі завдання естетичного виховання в умовах вищої школи – формування у студентів естетично-художніх смаків, гідного естетичного ідеалу і виховання культури почуттів.

У педагогічному процесі застосовується комплекс засобів, методів, прийомів і форм роботи. Ефективність педагогічного процесу закономірно залежить від умов, в яких він протікає. До соціально-педагогічних умов відносяться: організаційні, навчально-матеріальні, морально-психологічні, естетичні, гігієнічні та ін.

Важлива особливість естетичного виховання полягає в тому, що воно може здійснюватись як через вплив на особистість естетичних властивостей предметів і явищ навколишнього середовища, так і за допомогою літератури та мистецтва. Основними засобами естетичного виховання студентів є: навчання, процес пізнання, праця, побут, спілкування, творчість, література і мистецтво.

Естетичні почуття студентів викликають такі елементи навчальної діяльності, як гармонія, симетрія, пропорція, ритм, темп. Навчання і праця активно впливають на естетичний розвиток студентів наступними шляхами: власно процесом діяльності; змістом роботи; стосунками у навчанні; результатами діяльності.

Навчально-пізнавальний процес має істотні можливості для естетичного виховання студентів. Проникаючи думкою у сутність предметів, процесів і явищ, які пізнаються, вихованець одночасно сприймає властиві їм естетичні якості. К.Ушинський писав: "У будь-якої науці є більш-менш естетичний елемент, передачу якого учням повинен мати на увазі наставник" [3].

Естетико-виховні можливості побуту є вельми багатими. А.Макаренко підкреслював, що в справі виховання естетика костюму, кімнати, сходів має не менше значення, ніж естетика поведінки [8]. Спілкування також посідає важливу роль в процесі естетичного розвитку особистості. Засобами спілкування є: слово (усне і друковане), міміка, жести, практичні дії. Основним засобом спілкування студентів є слово. Культура мовлення передбачає її змістовність, образність, яскравість, чистоту, чітку дикцію, плавність, лагідність, ритм.

Природа є багатим джерелом естетичних переживань. У кожен момент навколишня природа має щось прекрасне, що облагороджує почуття, впливає на увесь духовний стан особистості.

Література і мистецтво – надійні і незамінні засоби естетичного виховання. Для формування гармонійно розвиненої особистості студента кожен вид мистецтва має своє специфічне значення. Естетична насолода при сприйнятті творів мистецтва виникає як результат причетності до творчості митців. Величезний вплив на духовний світ студентів справляє література. Слово як засіб літературно-художньої творчості здатне створювати яскраві образи і аналізувати явища життя.

Прекрасне у житті та навчанні – і засіб, і результат естетичного виховання. Практика доводить, що вирішальним фактором естетичного розвитку студентів є не засоби самі по собі, а творче ставлення студентів до них. Активне ставлення формується внаслідок ефективної педагогічної діяльності. Педагогічна діяльність з естетичного виховання студентів ВЗО включає: навчально-виховний процес і організацію навчання; позанавчальну діяльність і організацію дозвілля; самодіяльну естетико-художню творчість. Кожен з означених елементів педагогічної діяльності передбачає використання відповідних методів, прийомів і форм роботи.

Метод виховання – це сукупність засобів і прийомів однорідних за своєю педагогічною функцією впливів на психіку і поведінку вихованців. Означені впливи здійснюються у відповідності з завдан-

нями виховання, здібностями особистості і урахуванням конкретної ситуації. Виховання забезпечується системою методів: переконання; прикладу; вправи; змагання; заохочення; критики і самокритики; примусу. Метод переконання – основний метод виховання. Він апелює до розуму, логіки, почуттів і досвіду людини, забезпечуючи добровільне прийняття ідей, формування переконань і перетворення їх в мотиви поведінки. Метод прикладу є цілеспрямованим і планомірним впливом на свідомість і поведінку студентів системою позитивних прикладів, які закликають бути основою формування ідеалу поведінки, засобом самовиховання. Відрізняються групи прикладів безпосереднього і опосередкованого впливу на свідомість вихованців. Важливе місце у вихованні студентів належить прикладам опосередкованого впливу (через усне слово, літературу, театр, кінофільми, образотворче мистецтво тощо). До них відносяться: приклади життя і діяльності історичних особистостей; видатні приклади індивідуального і масового героїзму у захисті Батьківщини; приклади трудового героїзму сучасників в усіх галузях діяльності та ін. Метод вправи передбачає накопичення студентами естетичного досвіду, формування в них позитивних естетичних якостей, звичок, потреб і інтересів, розвиток педагогічної майстерності. Використання методу змагання дозволяє розвинути у студентів дух здорового суперництва і рівняння на кращих, стимулювати співпрацю і взаємодопомогу у колективі. До основних принципів змагання відносяться: гласність; порівняльність результатів; створення умов для розповсюдження кращого досвіду. Метод заохочення складає систему засобів і прийомів морального і матеріального стимулювання високих результатів естетичного виховання студентів. Сутність методу критики і самокритики полягає в використанні системи впливів на студентів з метою виховання у них високого почуття відповідальності за своєчасне і якісне виконання завдань естетичного виховання. Жоден з названих методів не є універсальним. Виконання усієї сукупності завдань естетичного виховання студентів досягається творчим використанням всього арсеналу методів у процесі взаємодії суб'єкта і об'єкта виховання.

Прийоми виховного впливу добираються відповідно до функції методу та тих властивостей людини, що обумовили вибір методу. Зокрема, для переконання студентів використовуються такі прийоми: порівняння, зіставлення, протиставлення, аналогія, синтез, узагальнення. "Факти, якщо узяти їх у цілому, в їх зв'язку, є не лише "затята", а й безумовно доказова річ. Фактики, якщо вони беруться поза цілим, поза зв'язком, якщо вони уривчасті, ...є саме лише іграшкою" [12].

Форми проведення естетичного виховання студентів закономірно обумовлені його завданнями, змістом, обраними засобами, методами і прийомами виховання. В рамках кожного елементу педагогічної діяльності з естетичного виховання студентів використовуються специфічні форми роботи. Навчально-виховний процес ВНЗ активно стимулює естетичний розвиток особистості. Кожен навчальний предмет має значні можливості для естетичного виховання студентів. Усі форми навчальної діяльності: лекції, семінари, практичні заняття, тренування, практичні заняття характеризуються певним рівнем естетичного навантаження. Зокрема, індивідуальні заняття не лише дають знання, формують творче мислення і розвивають навички творчої діяльності. Студенти привчаються бачити красу в узгоджених дій, збагнути естетичні начала у спільній колективній діяльності. Заняття з ритміки, пластики виховують у студентів стрункість, акуратність і зібраність, привчають їх до чітких, узгоджених і красивих дій. На заняттях з суспільних наук викладач має можливість показати красу піднесеного і героїчного і довести нікчемність непристойного, бридкого. Важливу роль у естетичному вихованні майбутніх спеціалістів відіграє вивчення спеціальних культурологічних дисциплін: естетики, етики, культурології, рідної і іноземної мов, сценічної мови, акторської майстерності, а також основ загальної психології. Студенти беруть участь у різних формах організації побуту: підтримують чистоту і порядок у гуртожитках та на території академії тощо.

У проведенні позанавчальної роботи з студентами важливе місце посідають різноманітні форми сприйняття творів мистецтва. Проводяться покази з акторської майстерності, сценічної мови, режисури, зустрічі з видатними діячами літератури і мистецтва, відвідування художніх галерей, виставок, музеїв, історичних пам'яток, театральних вистав, кінотеатрів, концертів тощо.

В умовах ВНЗ активно використовуються форми естетично-художньої творчості у заходах за інтересами, у звукостудіях тощо. Означена робота сприяє опануванню кожним студентом навичками і вміннями творити прекрасне у житті і мистецтві. Логіка виховного процесу вимагає його повної доцільності і запобігання будь-яким шаблонам.

Вдало поставлене естетичне виховання студентів спрямовує і спонукає їх до естетичного самовиховання і керує означеним процесом. Естетичне самовиховання студентів є важливою складовою частиною педагогічного процесу. Процес естетичного самовиховання ґрунтується на сформованих раніше інтересах і потребах до естетичного у житті і мистецтві, на накопиченому досвіді естетично-художньої творчості. Методами і засобами естетичного самовиховання виступають методи і засоби естетичного виховання. Педагогічне керівництво здійснюється поетапно. Студенту

допомагають скласти самохарактеристику; визначається програма естетичного самовиховання; організується практична діяльність і поточний самоконтроль. Естетичне самовиховання сприяє виконанню завдань естетичного виховання, зокрема формуванню у майбутніх спеціалістів готовності проводити естетичне виховання своїх учнів.

Результативність педагогічного виховання студентів ВНЗ залежить від певних умов, до яких відносять: природно-географічні, правові, економічні, морально-психологічні, наукові, культурні, навчально-матеріальні, організаційні, естетичні, гігієнічні та ін. Керівні і нормативні документи визначають роль керівництва ВЗО, професорсько-викладацького складу, складу виховної роботи і відділу забезпечення навчального процесу у створенні необхідних умов здійснення педагогічного процесу. Передбачається забезпечення студентів підручниками, навчальними посібниками, учбовими кінофільмами, музичними інструментами тощо. Чітка організація навчання, висока дисципліна і порядок у ВЗО є необхідними умовами результативності педагогічного процесу. Першорядне місце посідають відбір студентів на навчання, чітка організація навчально-виховного процесу і порядок розподілу на практику. Зберігання традицій навчального закладу доповнюється яскравими ритуалами посвяти у студенти, випуску молодих спеціалістів тощо. Дисциплінованість, відповідальність і почуття обов'язку у студентів підвищуються, коли вони осягають не тільки регламентуючу роль порядку, а й його естетичну привабливість.

Створення естетичних умов передбачає бездоганність спільної педагогічної діяльності суб'єктів і об'єктів виховання з точки зору вимог естетики. Отже, забезпечення навчально-матеріальних, організаційних, морально-психологічних, естетичних і гігієнічних умов зумовлює ефективність процесу естетичного виховання студентів ВНЗ.

Отже, в умовах ВНЗ формування особистості майбутнього фахівця з гармонійно поєднаними професійними, морально-естетичними, психологічними якостями забезпечується цілеспрямованою виховною роботою. Естетичне виховання розглядається як один із важливих напрямів у процесі реалізації завдань вітчизняної вищої школи. Важливу роль у забезпеченні результативності підготовки та естетичного виховання студентів відіграє творче використання відповідного світового досвіду у галузі професійної підготовки творчої молоді.

Література

1. Абашкіна Н.В. Нові концепції навчання і виховання у сучасній німецькій педагогіці / Н.В. Абашкіна. – К.: Інститут системних досліджень освіти, 1995. – 32 с.
2. Библер В.С. Школа діалога культур / В.С. Библер. – Кемерово: "АЛЕФ" Гуманитарний Центр, 1993. – 416 с.
3. Відродження і розвиток культури України: проблеми історії, теорії і практики // Тези доповідей Всеукраїнської наукової конференції. – К.: Друкар. – 1993. – 170 с.
4. Гончаренко С. Не руйнувати, а реформувати / С. Гончаренко // Товариш. – 1997. – №25. – С.3.
5. Кант І. Критика способности суждения / И. Кант. – М.: Искусство, 1994. – 367 с.
6. Косів М. Про духовне плебейство і не тільки / М. Косів // Культура і життя. – 1995. – № 27. – С.1.
7. Луначарский А.В. Избранные статьи по эстетике / А.В. Луначарский; сост. А.Ермакова. – М.: Искусство, 1975. – 391 с.
8. Макаренко А.С. О воспитании / А.С. Макаренко. – М.: Политиздат, 1988. – 416 с.
9. Маслов В.С. Теорія та практика культурологічного виховання / В.С. Маслов. – К.: КВГІ, 1995. – С.11-76.
10. Національна державна комплексна програма естетичного виховання. Проект / АПН України, Інститут українознавства КДУ ім.Т.Шевченка; Уклад. І.І. Зязюн, О.М. Семашко. – К., 1994.
11. Педагогічні технології: Навчальний посібник для вузів / О.Падалка, А.Нісімчук, І.Смолюк та ін.; Укр. пед.ун-т ім. М.Драгоманова. – К.: Українська енциклопедія, 1995. – 254 с.
12. Men Near TV // Washington Post. – 1995. – 18.07. – P.3.

References

1. Abashkina N.V. Novi kontseptsii navchannia i vykhovannia u suchasni nimets'kii pedahohitsi / N.V. Abashkina. – K.: Instytut systemnykh doslidzhen osvity, 1995. – 32 s.
2. Bibler V.S. Shkola dialoga kul'tur / V.S. Bibler // Iskusstvo v shkole. – M., 1992. – №2. – S.48.
3. Vidrozhennia i rozvytok kultury Ukrainy: problemy istorii, teorii i praktyky // Tezy dopovidei Vseukrainskoi naukovoї konferentsii. – K.: Drukar. – 1993. – 170 s.
4. Honcharenko S. Ne ruinovaty, a reformuvaty / S. Honcharenko // Tovarysh. – 1997. – № 25. – S.3.
5. Kant I. Kritika sposobnosti suzhdeniia / I. Kant. – M.: Iskusstvo, 1994. – 367 s.
6. Kosiv M. Pro dukhovne plebeistvo i ne tilky / M. Kosiv // Kultura i zhyttia. – 1995. – № 27.
7. Lunacharskii A.V. Izbrannye stat'i po estetike / A.V. Lunacharskii; sost. A.Ermakova. – M.: Iskusstvo, 1975. – 391 s.

8. Makarenko A.S. O vospitanii / A.S. Makarenko. – M.: Politizdat, 1988. – S.27.
9. Maslov V.S. Teoriia ta praktyka kulturolohichnoho vykhovannia / V.S. Maslov. – K. : KVHI, 1995. – S.11-76.
10. Natsionalna derzhavna kompleksna prohrama estetychnoho vykhovannia. Proekt / APN Ukrainy, Instytut ukrainoznavstva KDU im.T.Shevchenka ; Uklad. I.I. Ziaziun, O.M. Semashko. – K., 1994. – S.23.
11. Pedahohichni tekhnolohii: Navchalnyi posibnyk dlia vuziv / O.Padalka, A.Nisimchuk, I.Smoliuk ta in. ; Ukr. ped.un-t im. M.Drahomanova. – K.: Ukrainska entsyklopediia, 1995. – 254 s.
12. Men Near TV // Washington Post. – 1995. – 18.07. – P.3.

УДК 78.036:781.2

Рябуха Наталья Александровна
кандидат искусствоведения, доцент,
докторант кафедры культурологии
и медиа-коммуникаций Харьковской
государственной академии культуры
e-mail: ralnat@rambler.ru

ЗВУКОВОЙ ОБРАЗ КАК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРЫ: ОПЫТ МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОГО СИНТЕЗА

Анализируется понятие "звукового образа" как культурологического концепта в контексте междисциплинарного подхода. Прослеживается эволюция представлений о нём, как о когнитивной категории, раскрывающей закономерности воздействия образа мышления, звуковосприятия и отношения к звуковой природе музыки в контексте современного мироощущения. Выявляется когнитивная сущность категории "звуковой образ мира", как историко-культурного образа эпохи, который отражает звуко-музыкальное сознание социума. Проведенный анализ звукообраза в различных дискурсах завершается выводом об универсальной сущности этой категории как смысловой модели мира.

Ключевые слова: звуковой образ, звук, звуковосприятие, звуко-музыкальное мышление, звуковой образ мира.

Рябуха Наталія Олександрівна, кандидат мистецтвознавства, доцент, докторант кафедри культурології та медіа-комунікацій Харківської державної академії культури

Звуковой образ як феномен культури: досвід міждисциплінарного синтезу

Аналізується поняття "звуковий образ" як культурологічного концепту в контексті міждисциплінарного підходу. Простежується еволюція уявлень про нього, як про когнітивну категорію, що розкриває закономірності впливу способу мислення, звукосприйняття і відношення до звукової природи музики в контексті сучасного світовідчуття. Виявляється когнітивна сутність категорії "звуковий образ світу", як історико-культурного образу епохи, який відображає звуко-музичну свідомість соціуму. Проведений аналіз звукообразу в різних дискурсах завершується висновком про універсальну сутність цієї категорії як смислової моделі світу.

Ключові слова: звуковий образ, звук, звукосприйняття, звуко-музичне мислення, звуковий образ світу.

Ryabukha Natalia, PhD in Arts, associate professor, doctoral student, the cultural studies and media communications chair, Kharkiv state academy of culture

Sound image as a cultural phenomenon: experience of interdisciplinary synthesis

This article analyzes the concept of "sound image" as cultural concept in the context of a multidisciplinary approach. The evolution of ideas about it is viewed as a cognitive category, revealing patterns of exposure mindset, sound perception and attitudes towards nature sound music in the context of contemporary attitudes. We revealed the cognitive essence of the category "sound image of the world" as a historical and cultural image of the era, which reflects sound musical consciousness of society. The analysis of sound images in different discourses concludes the universality of this category as a semantic model of the world.

In the information society the researchers meet the problem of understanding the integrity of musical sound perception which reflect features modern human relationships with the environment and its sound environment. Each piece of music as a "document of era" is produced by the sound image of the world, reflecting the concept intoned attitude of the author, and the spirit of the time and type of artistic consciousness culture. Multidimensionality and complexity analysis of the concept of "sound image" caused by chosen methodological research perspective. Interdisciplinary synthesis as a methodological tool for studying not only expands the "area studies", but also promotes the integration trends cognitive musicology. The aim of the article is to reveal the specifics of the sound image in the context of interdisciplinary synthesis as cultural concept, reflecting sound era musical consciousness.

Despite the extensive using of the notion of the sound image in art, cognitive rationale for its essence, the structure and content are still underrepresented. Specificity of sound images as cultural urological categories related to the analysis of concepts such as "sound environment", "sound space", "sound image of the world". This inevitably